

שור שנגה את הפרה

פרק חמישי בבא קמא

עין משפט
נר מצוה

(א) לעיל מ"ב, (ב) שנת' ג'
(ג) וי"ג, (ד) קדושין סח.
(ה) וי"ג, (ו) קדושין סח.
(ז) וי"ג, (ח) קדושין סח.
(ט) וי"ג, (י) קדושין סח.
(יא) וי"ג, (יב) קדושין סח.
(יג) וי"ג, (יד) קדושין סח.
(טו) וי"ג, (טז) קדושין סח.
(יז) וי"ג, (יח) קדושין סח.
(יט) וי"ג, (כ) קדושין סח.
(כא) וי"ג, (כב) קדושין סח.
(כג) וי"ג, (כד) קדושין סח.
(כה) וי"ג, (כו) קדושין סח.
(כז) וי"ג, (כח) קדושין סח.
(כט) וי"ג, (ל) קדושין סח.

תורה אור השלם

1. ויאמר אברהם אל
קצתו שבו לכם הנה עמ
החמור ואני ודעתי נלכה
עד בה ונשתחוה ונשכר
אלהים: בראשית כב ה
2. ובי יצאו אנשים ונגפו
אשה זרה וקצאו ילדיה
ולא ידעה אסון עניש
יגעש פאשר ישרת עליו
בעל האשה ונתן
בפללים: שמות כא כב

רבינו חננאל

אדם שהיה מתכוין
לחברו והכה את האשה
ויצאו ילדיה משכבו דמי
ולדות. כיצד משלם שמים
האשה כמה היתה יפה
סול. ואקשינן אמתניתין
הא דמי ולדות ושבת
ולדות הוא, דהא שמים
אותה כאשה שכבר ילדה
ולדה עמה, אמ' רב יהודה
אין, והכי קאמי' ויבד
משלם דמי ולדות ושבת
ולדות, שמים את האשה
כמה היתה יפה, אמ'
דאמינן מאי קאמי',
לפרושי דברי רבן שמעון
בן גמליאל, אמ' רבה הכי
קתני, וכי אשה משבחת
קודם שתלד, אדורבה אינה
משבחת אלא אחר שתלד
דאיפיקא לה מסבת
לידה כול, תניא כוותיה,
והכי אמ' רבי קתני, וכי
אשה למי שפילת
משבחת ואין לעצמה
בשבח ולדות כלום, אלא
שמים כול, תניא כוותיה,
אמ' רבן שמעון, וכי
גמליאל וכי אשה למי
שפילת משבחת ואין
לעצמה בשבח ולדות
כלום, אלא שמים נוק וצער
כי חבלא דעלמא ונותן
לאשה, ודמי ולדות לבעל,
ושבת ולדות חולקין.
ואקשינן דרבן שמעון בן
גמליאל אדורבן שמעון בן
גמליאל, ומשנינן לא דתני
אין לה שבח במבכרת
דאית לה צער והא דתני
יש לה שבח בשילדה כבר
דלית לה צער ויש לה
שבח, פיר', כל היכא
דסליק בולד שיחמא הוא
מקום החלל, לאפוקי ידיה
ורגליה. היתה שפחה
ונשתחררה או גיורת
פטור. אוקמה רבה
בשחבל בה בחיי הגר ומת
הגר דפקעה וכוותיה, אבל
חבל בה לאחר מיתת הגר
הלירות לעצמה הן. ורב
חיסדא אמ' איתיה לגר
זכה בהו, ליתיה לגר לא
זכה בהו. ומוחבין מיהא,
היתה שפחה ונשתחררה
או גיורת זכה. ומפרקין,
מי עדיפא ממתניתין
דאוקימנא בשחבל בה
בחיי הגר ומת הגר דפקעה
לה זכותיה, ואי בעינא
הא לאחר מיתת הגר חבל
ותני זכה.

א"כ משאשאה יולדת כו'. מפרש בגמרא: וטון לנצל שהמורה
זכתה לו דכתיב בעל האשה (שמות כא): היסה שפחה ונשתחררה.

כלומר היתה משוחררת או גיורת נשואה לגר או לעבד משוחרר
ואין לה בעל שמת פטור דהמחזיק בנכסי הגר שמת ואין לו יורשין

זכה וזה קודם לזכות במה שצידו.
והאי דנקט האי לשון האשה שפחה
ונשתחררה ולא נקט היתה משוחררת
משום דע"כ צלחין לה בנים הימנו
קאמר והיינו דקאמר היתה שפחה
ונשתחררה דמשמע עמה מקריב
דעדיין לא היו להם בנים והוא הדין
נמי לישראלית הנשואה לגר ומת הגר
דפטור הוא דמי ולדות לנצל והאי
דנקט שפחה וגירות משום דסתם
שפחה משוחררת נשואה למשחרר
וסתם גיורת לגר: גמ' דרז אלא
נר אהבה. צבור שנגה ארבעה
ותמשה (לעיל דף מ"ג): דהכי נפיש
קרא. כי יצא אנשים^(א) אלמא במתכוין
לחברו משמע: דמי ולדות שפחה
ולדות הוא. דקתני שמים את האשה
כו' ויש בכלל שומא זו דמי ולדות
וזמניה^(ב) שהאשה נראית משוחררת ובעלת
אזכרים מפני העובר וזמניה יקרינ:
ה"נ קאמר כיצד משלם דמי ולדות
ושבת ולדות. שהן משבחתין את
האשה: שמים את האשה. כמה
האשה יפה בצביל ולדות הללו עד
שלא ילדה וכמה היא יפה עכשיו
כשנתרוקנה ונפתחו דמיה ונותן
לבעל ומוקף של אשה אינו בכלל
שומא זו דאין כאן אלא פחת ריקון
העובר אבל כחש גופה מחמת המכה
ונפתחו דמיה משהיתה ראויה לימכר
כשהיתה צריכה ריקנית הוא נוק
ואינו של בעל אלא כשאר חבלה
הוא והדין קצוב בכתובות (דף ס"ה):
זומן שצטת לה שני חלקים ולו אחד
וזומן שצגלו לו צ' חלקים כו':

מאי קאמר. דמשמע דהכי קאמר
ליה דא"כ לדידך אית לך דמשאשאה
יולדת משבחת ות"כ הא קאמר
דמפסחא: והלא אהס משבחת.
דמיה לאחר שתלד דמתחילה דמיה
פחותין לימכר שמוכנת היא למות
צער לידה והכי משמע מתניתין
א"כ דכן שמים דקאמרת אשתכח
ללא יסיון ליה מיד דמשאשאה
יולדת משבחת: וכי נמי שאשאה
יולדת. למי שזכתה תורה דמי ולדות
יהבין נמי שצח דמי נפחא שדמי
גופה מתעלין הא ודאי שצח דמי
נפחא מחמת גופה נמי אחי וזק
הוא: חולקין. שדמי הנפח מחמת
שניקן צלחין: אלא שמים נוק צפני
עלמו. היינו כחש הגוף מחמת מכה
ודמיה פחותים מהשהיה ריקנית
צריכה ואין שומת פחת ריקון:
וצער צפני עלמו. ונוקא דהכל דעלמא
ושבת ולדות. דהיינו פחת דמי נפח
גופה מחמת ריקון הולד חולקין: קשיא דר"ש כו'. דהכא קתני ושבת ולדות חולקין אלמא אשה
משבחת לימכר כשהיה הרה יותר מריקנית ולעיל קתני אשה משבחת משתלד יותר מקודם לכן: במבכרת. דמיה פחותין קודם לידה
מלאחר לידה דמסוכנת היא: שיחמא. חמימות והיינו כנגד כל החלל כולו: וזכא צדא. דהא ולדות נכסי צעליה^(א) וכשמת הגר
ועדיין היא מעוברת היא החזקה בהן והיא קודם לכל אדם הלכך כי חבל זה צמר הכי משלם לה לדידה: מרי דיני. בעל שמועה
זו. הלא מתגרמין דיכי (בראשית לו): לררי נינשו. קשרי מעות וכספים הן שמועה בהן מן ההפקר: איסיה לנצל. או ליורשין
זכי להו רחמנא: ליסיה לנצל כו'. דחיוצא אימת אחי לה צעשת חבלה והרי אין לה מוצעין: אין האשה נוסן ליורשין. הא אוקימנא
בגרסה לפיכך אין הבעל יורשה צפרק שור שנגה ד' וה' (לעיל דף מ"ג): זכא. המובל במה שצידו ואפי' לאחר מיתת הגר חבל זה צד זה:

חמרתא מעברתא כו'. וא"ת הא גבי צור תנן צלחין פקין
נפל לתוכו עבד או אמה פטור ולא אמרינן דהוי

כחמרתא מעברתא ולא נמעטיה משור ולא אדם וי"ל דהכא לא
מיעט הכתוב שור (י) דמיה ולדות אלא במקום שהולדות של בעל דכתיב

HebrewBooks.org © Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

בעל האשה אצל כאן הולדות לאדון
דכתיב האשה וילדה מהיה לאדוניה:
אמ' ולדות צרי נינהו. (א) צורשם
לא פליג רב חסדא ומודה
הוא דזכו דהא בכתובות צפרק נערה
(דף מ"ג): אלטרין קרא למעטי שאין
אדם מוריש זכות בתו לבנו והכא
ליכא מיעוט ועוד מדפריך לרבה
מצריחא דהכא את האשה ומוקי
לה שחבל בחיי הגר אצל לרז חסדא
משמע דניחא לאחר מיתת הגר
ודוקא גר אצל כשאני גר משלם
דמי ולדות ליורשים:

ומי עדיף מבתניתין. וא"ת ומאי
ס"ד דמקשן וכי לא ידע דלא
עדיף ויש לומר משום דצחק צריחא
קתני נוק וצער וכי היכי דנוק וצער
איידי ככל ענין כמו כן נזק דמיה
ולדות אידי ככל ענין:
ותני

ישבו לכם פה עם החמור^(א) עם הדומה לחמור: כיצד משלם דמי ולדות:
דמי ולדות (ב) שבח ולדות מיבעי ליה הכי נמי קאמר כיצד משלם דמי ולדות
ושבת ולדות שמים את האשה כמה היא יפה עד שלא ילדה וכמה היא יפה
משילדה: אמר רשב"ג א"כ משאשאה יולדת משבחת: מאי קאמר אמר רבה
ה"ק וכי אשה משבחת קודם שתלד יותר מלאחר שתלד והלא אשה
משבחת לאחר שתלד יותר מקודם שתלד אלא שמים את הולדות ונותנין
לבעל תניא נמי הכי וכי אשה משבחת קודם שתלד יותר מלאחר שתלד
והלא אשה משבחת לאחר שתלד יותר מקודם שתלד אלא שמים את
הולדות ונותנין לבעל רבא אמר הכי קתני וכי אשה למי שיוולדת משבחת
ואין לעצמה בשבח ולדות כלום אלא שמים את הולדות ונותנין לבעל
ושבת ולדות חולקין תניא נמי הכי אמר רשב"ג וכי אשה למי שיוולדת
משבחת ואין לעצמה בשבח ולדות כלום אלא שמים נוק בפני עצמו וצער
בפני עצמו ושמים את הולדות ונותנין לבעל ושבת ולדות חולקין קשיא
דרשב"ג אדרשב"ג ל"ק כאן במבכרת כאן בשאינה מבכרת ורבנן דאמרי
שבח ולדות נמי לבעל מאי טעמא (ז) כדתנן ממשמע שנאמר ויצאו
ילדיה איני יודע שהיה הרה מה ת"ל הרה לומר לך שבח הריון לבעל
ורשב"ג האי הרה מאי דריש ביה מבעי ליה לכדתניא ר"א בן יעקב אומר
לעולם אינו חייב עד שיכנה כנגד בית ההריון אמר רב פפא לא תימא
יד ורגל דלא: היתה שפחה ונשתחררה או גיורת פטור: אמר רבה לא
שנו הלא שחבל בה בחיי הגר ומת הגר דכיון דחבל בה בחיי הגר זכה בהו
גר וכיון דמת הגר זכה בהו מן הגר אבל חבל בה לאחר מיתת הגר זכיא
לה אידי בגויהו ומיחייב לשלומי לה לדידה א"ר חסדא מרי דיכי אמר ולדות
צרי נינהו וזכיא בהו אלא איתיה לבעל זכה ליה רחמנא ליתיה לבעל לא
מיתבי^(א) הבה את האשה ויצאו ילדיה נותן נוק וצער לאשה ודמי ולדות לבעל לא
אין הבעל נותן ליורשין אין האשה נותן ליורשין שפחה ונשתחררה או
גיורת זכה אמרי ומי עדיפא ממתניתין דאוקימנא שחבל בה בחיי הגר ומת הגר
הכא נמי שחבל בה בחיי הגר ומת הגר ואיבעית אימא לאחר מיתת הגר
ותני

לנצל: וטון לנצל שהמורה
זכתה לו דכתיב בעל האשה (שמות כא): היסה שפחה ונשתחררה.
כלומר היתה משוחררת או גיורת נשואה לגר או לעבד משוחרר
ואין לה בעל שמת פטור דהמחזיק בנכסי הגר שמת ואין לו יורשין

לב א מיי פ"ד מהלכות
חובל ומוקף הלכה ג
ועיין בכתובות ונ"מ סמג
ענין ע טו"ש ע"מ סימן
מכ סעף א:
לב ב מיי פ"ד מהל'
מקי ממון הלכה ג ד
סמג ענין טו"ש ע"מ
סימן תה סעף ג:
לד ד מיי פ"ד מהל'
חובל ומוקף הלכה ג ד
סמג ענין ע טו"ש ע"מ
סימן מכ סעף ב:

הגהות הב"ח

(א) ג' וישב וילדות
מיבעי ליה: (ב) רש"י ד"ה
ושמים ולדות ונותנין כל:
(ג) ד"ה וזכא וכי צעליה
הן וכשמת: (ד) תוס' ד"ה
חמרתא וכי חסדא שור
מדמי ולדות:

גליון הש"ס

גמ' ביצר משלם דמי
ולדות. עיין לעיל דף מ'
ע"א מוספות ד"ה וכן:

הגהות הגר"א

(א) תוס' ד"ה אלו ולדות
כי צורשם לא כו' כי צ'ר
וכי צ"פ ונכנס חולק
(ועי' בגר"א סימן תכ"ג
ס"ד ז):

מוסף רש"י

שבו לכם פה
אלעזר עבד אברהם
היה (וי'מ"ב ס"ב). ודמי
ולדות לבעל. המורה
זכא לו דכתיב בעל
האשה (לעיל ל"ג). אין
האשה נותן ליורשין.
נוק וצער (שם). היתה
שפחה ונשתחררה.
כלומר היסה משוחררת
ממסורת (שם).
או גיורת. מעוברת מנה,
ומתו שיהם, זכה. פטור
מן הכל שהוא קודם הוילד
ואין לה יורשין כל הקודם
צלה זכה וזה ששנו
ידיו קודם לכל אדם, אבל
ישראלית מעוברת ממשכאל,
אפילו אין להם בנים יש
לה יורשין לרש חלקה
ויש לו יורשין לרש חלקה,
ודוקא נשתחררה קודם
חבלה, אבל היסה שפחה
כשחבל בה חייב בכל אפילו
דמי ולדות ויתן לאדוניה,
דמי ולדות שפחה איס
אלא בנעלים שלה כדאמרינן
(לעיל) דלמא ליה חמרתא
מעברתא אוקר מניא
(לעיל מ"ג).